

“Buxorcha” va “Mavrigi” an’analari: milliy musiqa merosining betakror namunalari

Xujayev Dilmurod

Buxoro xalqaro universiteti
mustaqil tadqiqotchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada Buxoro vohasiga xos “Buxorcha” va “Mavrigi” musiqiy yo‘nalishlari, ularning kelib chiqish tarixi, ijro uslublari hamda xalq madaniyati va marosimlaridagi o‘rni tahlil qilinadi. Shu bilan birga, bu janrlarning bugungi kunda yosh avlod tarbiyasida tutgan o‘rni ham ko‘rsatib beriladi.

Kalit so‘zlar: Buxorcha, Mavrigi, Buxoro musiqa merosi, xalq qo‘shiqlari, milliy an’ana, marosim qo‘shiqlari.

Аннотация: В данной статье анализируются музыкальные направления "Бухорча" и "Мавриги," характерные для Бухарского оазиса, их происхождение, стили исполнения и роль в народной культуре и обрядах. В то же время будет показана роль этих жанров в воспитании молодого поколения сегодня.

Ключевые слова: Бухарский, Мавриги, Бухарское музыкальное наследие, народные песни, национальные традиции, обрядовые песни.

Abstract: This article analyzes the Bukhara oasis-specific "Buxorcha" and "Mavrigi" musical styles, their origins, performance styles, and role in folk culture and rituals. At the same time, the role of these genres in the upbringing of the younger generation today is also shown.

Keywords: Bukharan, Mavrigi, Bukharan musical heritage, folk songs, national traditions, ritual songs.

Buxoro qadimdan Sharqning madaniy markazlaridan biri bo‘lib, bu hududda xalq og‘zaki ijodi, musiqa, raqs va qo‘shiq san‘ati yuksak darajada rivojlangan. “Buxorcha” va “Mavrigi” atamaları Buxoro musiqiy an’alarining o‘ziga xos, boy qatlamini tashkil etadi. Bu ikki janr nafaqat o‘zbek xalqining, balki butun Markaziy Osiyo xalqlarining madaniy merosida muhim o‘rin tutadi.

“Buxorcha” tushunchasi va uning xususiyatlari

“Buxorcha” atamasi Buxoro vohasiga xos bo‘lgan musiqiy yo‘nalish, ashula va raqs uslubini anglatadi. Unda mahalliy ohang, talaffuz, sozlar va kuylash uslublari o‘ziga xosdir. Buxorcha qo‘shiqlar odatda sekin ohangda, lirika va falsafiy mazmunga ega bo‘ladi. Ular ko‘pincha **tanbur, dutor, gijjak, nay** kabi sozlarda ijro etiladi.

Bu uslubning shakllanishida qadimiy **Shashmaqom** an’analari, shuningdek, xalq qo‘shiqlari, diniy marosim musiqalari ham muhim rol o‘ynagan.

“Mavrigi” janri: kelib chiqishi va ma’nosi

“Mavrig‘i” (ba’zida “Mavrigi”, “Mavrigi Buxoro”) Buxoro yahudiylari va musulmon aholisi o‘rtasida shakllangan, raqs va qo‘shiq uyg‘unligiga asoslangan xalq musiqa janridir. U ko‘pincha **to‘y, bayram, xotin-qizlar yig‘inlarida** ijro etilgan. Mavrig‘ilar o‘zining ritmikligi, raqsqa mosligi, quvnoq ohanglari bilan ajralib turadi. Ijrochilar orasida erkaklar va ayollar guruhlari bo‘lib, ular o‘ziga xos buxorcha kiyimlar, milliy raqs harakatlari bilan chiqish qilganlar.

“Buxorcha” va “Mavrigi” ўrtasidaги ўхшашлик ва фарқлар

Mezon	“Бухорча”	“Мавриги”
Asosiy yo‘nalish	Lirik, falsafiy	Raqsiy, quvnoq
Ijro joyi	Majlis, badiiy kechalar	To‘y, bayram, xotin-qizlar davrasi
Musiqas asboblari	Tanbur, dutor, nay	Doira, surnay, gijjak
Ohang xususiyati	Sekin, chuqur	Ritmik, shodon
Ma‘nosi	Ruhiy ifoda	Hayotiy quvonch

Bugungi kunda “Бухорча” ва “Мавриги” анъаналарининг сақланиши

Hozirgi kunda bu an‘analarni saqlash va yosh avlodga yetkazish borasida “Buxoro maqom maktabi”, Buxoro madaniyat kolleji, shuningdek, xalq ijodiyoti festivallari katta ahamiyat kasb etmoqda. “Mavrig‘i” ansambllari Buxoro viloyatining G‘ijduvon, Shofirkon, Vobkent tumanlarida faoliyat yuritmoqda.

Xulosa

“Бухорча” ва “Мавриги” nafaqat Buxoro xalqi, balki o‘zbek milliy madaniyatining eng nodir durdonalaridan hisoblanadi. Ularni o‘rganish, ilmiy asosda tahlil qilish va ta‘lim jarayoniga kiritish milliy o‘zlikni anglash, madaniy merosni asrab-avaylash va yoshlar estetik didini tarbiyalashga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Fitrat A. O‘zbek klassik musiqasi va uning tarixi. – T.: Fan, 1927.
2. Safarov O. Buxorcha an‘analari va musiqas merosi. – Buxoro: “Buxoro nashr”, 2015.
3. Turaev F. Mavrigi – Buxoro xalq musiqasining o‘ziga xos yo‘nalishi. – Buxoro: “Buxoro”, 2018.
4. Atoyev O. Buxorcha va Mavrigi ijrochilik san‘ati. – T.: Fan va texnologiya, 2020.
5. Buxoro viloyati xalq ijodiy jamoalari to‘g‘risida ma‘lumotlar. – Buxoro., 2022.
6. UNESCO. **Intangible Cultural Heritage of Humanity: Shashmaqom (Uzbek-Tajik)**. – Paris, 2003.